

РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ КЛАСНОГО КЕРІВНИКА ПО РОБОТІ В КЛАСІ, ДЕ ВИЯВЛЕНИЙ БУЛІНГ.

Діяльність щодо запобігання та протидії булінгу (цькуванню) в закладі освіти має бути постійним системним процесом, спрямованим на:

1. визначення та реалізацію необхідних заходів, способів і методів запобігання виникненню булінгу (цькування) та (або) потенційних ризиків його виникнення;

2. виявлення булінгу (цькування) та (або) потенційних ризиків його виникнення;

3. визначення та реалізацію необхідних заходів, способів і методів вирішення ситуацій булінгу (цькування) та/або усунення потенційних ризиків його виникнення.

Протидія булінгу (цькування) полягає в плануванні та реалізації ряду заходів, способів, методів, спрямованих на відновлення та нормалізацію психологічного клімату у колективі після випадку булінгу (цькування) та уникнення повторення випадку в класі та в закладі освіти в цілому.

1. Рекомендації класному керівникові для роботи з батьками.

1. Слід проводити індивідуальну роботу з батьками дітей, які стали учасниками булінгу. Говоріть окремо з кожною сім'єю, дотримуйтесь анонімності та уникайте оціночних суджень.

2. Говоріть з батьками про наявні проблеми та порядок роботи, уникаючи звинувачень. Батьки потребують пояснень про випадок та особливості спілкування дітей. Можна побудувати діалог на основі наступного матеріалу про причини цькування:

Відмінності між людьми завжди були причиною непорозуміння. Діти, в силу вікових особливостей, не мають достатнього досвіду прийняття інших такими, якими вони є. Це соціальні навички, яким можна і треба навчати. Часто причиною агресії є те, що діти дратуються, а виражати своє роздратування, злість не вміють, не знають, як із цим впоратись. Іноді, здавалося б невинні жарти і пустощі в дитячому колективі стають знущанням по відношенню до інших. При цьому, не тільки ті діти, які є "жертвами" булінгу, але і ті, які чинять агресивні дії або спостерігають, також отримують негативний досвід спілкування. Для того, щоб змінити ситуацію, недостатньо працювати лише з явними учасниками булінгу. Важливо залучити всіх і разом створити нові прості правила спілкування та дотримуватись їх: як діяти, якщо ти не згоден; як зупиняти неприйнятну поведінку інших.

3. Провести анонімне опитування батьків . За результатами опитування плануються необхідні заходи для роботи класом.

ОПИТУВАЛЬНИК ДЛЯ БАТЬКІВ

Просимо Вас анонімно відповісти на питання, які допоможуть нам спланувати програму під Ваші потреби і дати Вам поради для продовження роботи з дитиною вдома.

1. В яких сферах Ваша дитина є успішною або може проявити себе лідером, і як саме? Що в неї добре виходить?

2. Чи скаржиться дитина на стосунки в школі? "Так" або "ні". Якщо "так", то на що саме? Які основні ситуації, в яких між дітьми виникають конфлікти?

1) ТАК

2) НІ

3. Як поводить себе Ваша дитина вдома, коли вона сердита або роздратована? (відмітьте всі варіанти, які підходять)

1) Кричить на оточуючих

2) Б'є або розкидає речі

3) Уникає спілкування, йде в іншу кімнату

4) Плаче

5) Я не дозволяю моїй дитині сердитись

6) Говорить про це: "Я злюся, тому що..."

7) Інше _____

4. Як зазвичай Ви реагуєте на поведінку Вашої дитини, коли вона сердита або роздратована? (відмітьте лише один варіант):

1) Мені неприємно, але я намагаюсь не звертати увагу

2) Я, зазвичай, можу вислухати, що з нею відбувається

3) Для мене це неприйнятно, це нечемна поведінка, я не дозволяю своїй дитині так реагувати

4) Вимагаю, щоб вона заспокоїлась, потім розмовляємо

5) Інше _____

5. Як ви думаєте, що є причиною агресії до дітей у класі? (відмітьте лише один варіант):

1) Діти, яких ображають, самі винуваті, вони самі викликають таке ставлення до себе

2) Битися взагалі нормально для дітей, не слід звертати на це увагу

3) Агресивні діти просто вимагають більш суворого виховання і покарань

4) Інше _____

6. Яким саме навичкам Ви хотіли б навчити дітей?

2. Рекомендації класному керівникові по роботі з учнями класу.

1. Заходи по роботі з учнями класу, де виявлений булінг повинні відбуватись у різних формах, аби підтримувати інтерес дітей: тематичні заходи, бесіди, лекції, конкурси, спільні перегляди та обговорення тематичних відео-сюжетів, літературних творів, матеріалів ЗМІ, особистого досвіду, метод запрошених гостей, кейс стаді, рольова гра, метод проектів та інші організаційні форми.

2. Необхідно говоримо з дітьми про те, що їх турбує щодо спілкування у класі та у закладі в цілому.

3. Варто заохочувати дітей брати участь в заходах, даючи можливість кожній дитини проявити себе.

4. Сплановані заходи для нормалізації стосунків в класі особливо повинні розвивати:

- емпатію, емоційного інтелекту, усвідомлення своїх почуттів та почуттів інших людей;

- комунікативні навички: слухати та чути один одного, розбиратися в темі конфліктів, реагувати на заперечення, відстоювати власну думку.

5. Визначити разом з дітьми основні позиції по відношенню до булінгу:

- булінг — це неприйнятно, адже може призвести до непередбачуваних наслідків;

- в ситуації булінгу немає єдиного винного, а всі учасники своїми діями або бездіяльністю можуть впливати: підтримувати, зупиняти або ігнорувати;

- не можна мовчати, якщо ви потерпаєте від булінгу або спостерігаєте його по відношенню до інших.

6. Типові заходи з протидії булінгу (цькуванню) по роботі з учнями класу:

1) ПРАВА ДИТИНИ

Роздайте дітям перелік прав. Запитайте, що важливо для них, нехай кожен назве 1-2 пункти.

Ти маєш право:

1. Прохати про допомогу та підтримку.
2. Протестувати проти несправедливого відношення до себе.
3. Мати власну думку.
4. Ввічливо відмовитись «Ні, дякую» або «Вибачте, ні».
5. Мати свої власні почуття, незалежно від того, чи розуміють їх оточуючі.

Ти не зобов'язаний:

1. Любити тих, хто приносить тобі шкоду.
2. Миритися з неприємною ситуацією.
3. Підтримувати відносини, в яких тебе ображають.
4. Відповідати за чийсь неправильну поведінку

2) РОЗПОВІДЬ ІСТОРІЇ ПРО БУЛІНГ

Розкажіть дітям історії про булінг, залучити до розуміння, що переживає людина, яка опиняється у ворожому середовищі, і як ситуація героя історії схожа на проблему в їхній групі.

Історія, яка розповідається про хлопця або дівчину того ж самого віку, як і група.

Учитель: “А тепер ми розкажемо Вам реальну історію про хлопця, якому було років.

Хлопець був змушений змінити школу, адже його сім'я переїхала в інший район міста. Він прийшов до нового класу і зразу став в центрі уваги однокласників. Спочатку вони придивляються до нього, а потім з часом почали сміятися за його спиною, шуткувати над ним, при всіх глузувати і ображати. Їм, чомусь, не подобалось, як він одягався, їх дратувала його зачіска, не подобався його рюкзак, їм здавалось, що саме він постійно кашляє та сякається носом....

За словами йшли справи. Однокласники сховали його щоденник. Порвали його листок з контрольною роботою. Викинули рюкзак з вікна. Втопили зошит у туалеті. Поставили йому підніжку.

Хлопчик думає, що все обійдеться, огризається, але все рівно терпить. Він стає замкнутим, мовчазним, роздратованим, інколи запальним без причини. Він все менше говорить з батьками, тому що йому неприємно це пригадувати. Мама не знає, що після школи він часто плаче. На питання батьків «Як нова школа?» хлопчик відповідає просто - “все нормально”. Але, насправді, сил на навчання у нього немає, тому що він постійно прокручує у голові цю ситуацію і подумки мстить кривдникам.

Одного разу по дорозі зі школи він зустрічає своїх однокласників. Вони починають його ображати. Він відповідає, розпочинається бійка, яку розбороняє вчитель. Коли у школі розбирають цей випадок, однокласники заявляють: «Він завжди все починає. Він сам винен». Батьків викликають у школу з приводу його агресивної поведінки. Вдома батьки додають «Якщо вони до тебе чіпляються, ти сам провокуєш. Сам винен!». Хлопчик починає виправдовуватися. Він не знає що йому робити. З ким говорити..».

Питання для обговорення:

- 1) Як ви думаєте що було далі?
- 2) Чи було таке у класі?
- 3) Як Ви думаєте, хто може допомогти хлопцю в цій ситуації?

Ведучі мають вислухати різні версії дітей. І спростувати нереалістичні, наприклад Він пішов на карате, навчився битись і всі відплатив!

- А як ти думаєш, а чи міг він якийсь час вчитися карате, і продовжувати терпіти знущання? Чи битися — це вихід? Адже він може бути покараний.

Діти зазвичай дуже жваво наводять приклади з життя класу, починають згадувати аналогічні ситуації та вчинки, як це виглядало в їхньому випадку. Але тут важливо не вдатися до розбірок хто винен, а головне припинити оцінку поведінки інших і продовжити обговорювати почуття та думку дітей.

4) Як ви гадаєте, чому хлопець став жертвою нападів? (важливо зазначити, що жертвою не обов'язково стає слабкий, інколи досить якоїсь відмінності - окулярів, зачіски, зросту, звички, хобі, риси характеру та ін.)

- 5) Як сталося, що він потрапив в таку ситуацію?
- 6) Як ви гадаєте, що буде дали? Чим закінчиться ситуація?
- 7) Чи можна якось допомогти в її вирішенні?

Наостанок, ми пропонуємо дізнатись, як сталося насправді. І це реальні історії. Завершення: “Один із членів родини — мама, тато — зрозумів, що відбувається щось незвичайне з їхнім сином, він звернувся до вчителя, а вчитель - до фахівця - психолога, тренера тощо. Фахівець визначив, що це «хвороба» класу - булінг - і весь клас почав вчитися будувати стосунки без принижень і образ.

3) ПРАКТИЧНІ КЕЙСИ З СИТУАЦІЯМИ ДЛЯ ОБГОВОРЕННЯ З ДІТЬМИ ПІД ЧАС ВИРОБЛЕННЯ ПРАВИЛ ВЗАЄМОДІЇ.

Розкажіть дітям одну із історій або вигадайте свою:

1) «Я навчаюсь в старшій школі. Спілкуюсь тільки з однокласниками. Однокласниці мене не розуміють, глузують, насміхаються. Я не роблю макіяж і це їх бентежить, як така як зі мною спілкуються хлопці. Нещодавно дівчата з старших класів (які мене знають) створили бесіду (в Instagram) проти мене (про це я дізналась випадково). де говорять про мене неприємні, неправдиві речі. Мені неприємно. Дівчата не хочуть мене бачити»;

2) «Мені 12. Я навчаюсь у 6 класі. Мій класний керівник, вчитель математики, пішла на курси, а мене залишила на головну. Сказала, що якщо хтось буде пересідати, то я казала! Я все так і робила. Із-за цього мої однокласники мене цькують. Навіть коли я перестала це робити. Вони мене називають «пацюком», але я нічого не можу вдіяти»;

3) «Привіт. Я вчусь в 7 класі. Це якраз перехідний вік і всі пацюк-жарти, приколи, образи на сексуальну тему. І в класі для обговорив я номер 1. Діло було так. Мене пересадили до одного з однокласників і потім мене з ним “одружили”. Мене це сильно бісить. І з мене посміхаються, що я вагітна. До мене постійно пристають з вульгарними жартами. По сідницях б’ють лише мене. Часто забирають мій портфель і кладуть у великий ящик, що відкривається через верх. І я не можу дістати, бо то по сідницях вдарять, або мене туди заштовхають».

Практичні вправи

1. Задайте дітям питання для обговорення:

- яка поведінка дітей впливала на учня;
- що він почував, що йому хотілося зробити в тій ситуації;
- яким могло б бути завершення цієї ситуації;
- як можна виправити ситуацію.

Дозвольте дітям фантазувати, разом з ними обговорюйте ймовірність нереалістичних версій. Підведіть підсумки, що ці та інші дії, які порушують права дитини, її честь та гідність, та здійснюються групою осіб, є протиправною дією, яка називається булінг (цькування).

2. Обговоріть з дітьми, які правила слід виробити аби попередити такі випадки, адже в подібній ситуації може опинитись кожен з них.

3. Занотуйте всі озвучені дітьми правила і випишіть на загальний аркуш. Виділіть разом з дітьми 5 найголовніших або проголосуйте, скориставшись анонімними опитувальниками або он-лайн - формами.

4. Домовтесь з дітьми про наслідки за порушення правил, а саме: яким чином група буде діяти, якщо правила порушені. Чи можуть діти говорити про це вчителю/вчительці, яким чином вчитель/вчителька буде діяти надалі, в яких випадках будуть залучені батьки та інші працівники закладу освіти тощо.

Список використаних джерел

1.Безпальчук С. І., Берсименко Ю.В., Вайнілович Н. А., Протидія булінгу (цькуванню) в закладі освіти [Електронний ресурс]// онлайн-курс Prometheus. Протидія та попередження булінгу (цькуванню)в закладах освіти, 2019 р.

2. Наказ МОН № 1646 від 28 грудня 2019 року. Деякі питання реагування на випадки булінгу (цькування) та застосування заходів виховного впливу в закладах освіти